

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

11. Gentilium deorum picturæ, ex Apuleio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

σεως Ἰσθμοῦ ἐπικλίνας ἐπὶ τὰ λαῖα τὴν γὰρ
 τῆς ἀριστοῦρας λαγόνος ἑκτασμι ἀνίστη πρὸς
 τὴν εὐμαρότητα, τὸ χαλκὸν τὸ σιγαλὸν ἐκκλά-
 σαι; πλόκαμοι δ' αὐτῆ τὴν ἑκεφαλὴν ἐσκίαζον,
 ἀνδρῶν, καὶ ἐνθάδε, νοστήσιον ὑπολαμπόντες
 εἶναι, καὶ ἦν θαυμαστός οἷος ὁ χαλκός. ἰδόντε
 τὴν γὰρ, ἔρευθον ἀπέσιλθεον, δὲ ἀκραιμ βουρ-
 χου ἀρόλιον ἀφαιμένω δὲ ἠδρὶ ὑπέσαστο,
 μαλακισμένη πρὸς τὴν αἰδοῦσιν, ἐμπίδῃ δεα-
 σαμένα τὴν τέχνην, ἐπὶ πειθεῖν ἔτι καὶ χο-
 ρὸν ἠτικασέ κινεῖται Δάδαλον, καὶ χρῶα πα-
 ρείχεν αἰδῆσιν, ὅπως πραξιτέλης, εἰς τὴν εἰκόνα
 ἔρωτος ἐπέδρα μικρῶν, καὶ νοήματα, καὶ πηγυ-
 ρὰ ἀέρα ἰεμένον ἐμνηχανάσαστο.

altera manu arcum attollens, & in hac incessus
 æquilibrata pauld ad lævam proiecior, eti-
 am sinistri lumbi deflexio propendebat, ad æ-
 ris facilem tractationem soliditate mollites
 infracta: Cincinnuli verò florigeri, & crispantes
 caput eius in umbrabant. iuuenili sublu-
 centes flore, qui plurimum gratiæ metallo asper-
 ferat: sed enim intuenti rubor quidam affulge-
 bat, à cincinnorum simbrisi eubriatus: & con-
 trectanti capillus surrigebat modica titillatio-
 ne delusis sensibus blandiente. Mihi certè,
 dum artem accuratius contemplerer, subierat
 animum credere: Dædalum, etiam choræam
 versatilem elaborasse, & colorem sensibus ani-
 malle, quando Praxiteles in muta Cupidinis
 imagine, quædam etiam fermè sensa incluse-
 rat, & ipsum alarum remigio aëram celeritè
 fecantem solertius effinxerat.

Nota ad Cupidinem.

De hoc Cupidine Praxitelis legendus Pausanias
 in Atticis. Scholiastes Anthologia. Iulianus à præfectis
 Aegypti, Tullius Geminus, & Leonides in epigram-
 matis de eodem scriptis.
 Τὸ γέννην δὴν Alcibiadus Cupido erat fulminator,
 ut habes in iconibus. Vide ornatissimas descriptiones.

Oppiani, de amoris tyrannide, quarum memini in
 thesauro.
 Εὐαγούρου Similiter Iulianus; ἡλίας ἀοχίνα
 γαῖρος.
 Μείλιχον δὲ αἰ τῶτε γελᾷ, καὶ μέλιχος ἔστι;
 Palladii in Thestio Cupidine.

FOLVIT ET APVLEIVS ISTAS GENTILIVM DEORVM PIC-
 turas stylo florido persequi, sed propter sermonis insolentiam, longe Græcis deterior est. Sic autem
 iudicium Dearum describit.

Descriptio XI.

ERAT mons ligneus ad instar inclyti mon-
 tis illius, quem vates Homerus Idæum
 cecinit, sublimi instructus fabrica, confusus
 viretis, & viuis arboribus, summo cacumine,
 de manibus fabri fonte manante, fluuia
 les aquas eliquans. Capellæ pauculæ vande-
 bant herbulas, & in modum Paradisi Phrygi-
 pastoris, in barbaricis amiculis, humeris de-
 fluentibus pulchrè indusatus adolescens,
 aureâ tiarâ contecto capite, pecnarium si-
 mulabat ministerium. Adest luculentus puer
 nudus, nisi quod ephēbia chlamyde sinistrum
 tegebat humerum, flavis crinibus vsquequaq;
 coloratus, & intercomas eius aureæ pinnulæ

cognitione simili sociatæ prominebant: quæ
 caduceum, & virgula Mercurium indicabant.
 Is saltatoriè procurrens, malumque bracteis
 inauratum dextra gerens, ei qui Paris videba-
 tur, porrigit, quæ mandaret Iupiter nutu sig-
 nificans, protinus gradus scitule referens &
 conspectu facessit. Insequitur puella vultu
 honesta, in Deæ Iunonis speciem similis, nam
 & caput stringebat diadema candidum, fere-
 bat & sceptrum.

Irrupit alia, quam putares Mineruam,
 caput contecta fulgenti galeâ, & oleaginea
 corona tegebatur ipsa galea, clypeum attol-
 lens, & hastam quatiens, & qualis illa, cum
 pug-

* Alia can-
 dida.

pugnat. Super has Venus introcessit alia visendo decore perpollens, gratia coloris ambrosæi designans Venerem. Ipse autem color Deæ diuisus in speciem, corpus candidum, quod celo demeat, amictus cærulæ, quod mari remeat. Iam singulas Virgines, quæ Deæ putabantur, sui obibant comites.

Innonem quidem Castor & Pollux, sed isti Castores erant scenici pueri. Hæc puella, varios modulos lasciuia concinente tibia, procedens, quæta, & in affectata gestulatione, auribus honestis pastoris pollicetur, si sibi præmium decoris addixisset, sese regnum totius Asiæ eribituram. At illam, quam cælus armorum Minernam fecerat, duo pueri muniebant, præliaris Deæ comites armigeri, Terror, & Metus, nudis gladijs insultantes. At pone tergum tibiæcæ Hormum canebat bellicosum; & permiscens bombis grauibus tinnitus acutos, in modum tubæ saltationis agilis vigorem suscitabat. Hæc in quieto capite, oculis inspectu minacibus, citato & intorto genere, gestulatione alacri, demonstrabat Paridi si sibi formæ victoriam tradidisset, fortem trophæique bellorum insignem suis adminiculis futurum. Venus ecce cum magno caueæ fauore in ipso medullio scææ, circumfuso populo latissimum parualorum, dulce subridens constitit anacron. Illos teretes, & lacteos puellæ diceret tu Cupidines de celo vel mari commodum inuolasse. Nam & pinnulis, & sagittulis, & habitu cætero formæ præclara congruebant, & velut nuptiales epulas obitura dominæ coruscis prælucebant facibus, & influunt innuptarum puellarum decore soboles. Hinc gratissimæ gratia; illinc horæ pulcherrimæ, quæ iaculis floris, ferti, & soluti, Deam suam propitiantes, scitissimum construxerant chorum, dominæ voluptatam veris coma blandientes. Iam tibiæ multiforabiles cantus lydios dulciter circumsonant, quibus spectatorum pectora suaucè mulcentibus longè suauior Venus placidè commoueri, cunctantique lente vestigio, & leuiter per fluctuantes pinnulas, & sensim annuente capite cœpit incedere, mollique tibiærum sono delicatis respondere gestibus, nunc mite conuocantibus, nunc acre comminantibus gestire pupulis, & nonnunquam saltare solis oculis. Apul. met. 10.

Hæc nimis affectata, & puerilia.

Item quod habet de pompa Veneris in mari floridum est, nisi stylo infuscaretur.

Ecce iam profundi maris vdo resedit vertice, & ipsum quod incipit velle statim quam si pridem præcepit, non moratur marinum exequium: adfunt Nerei filia chorum canentes, & Postunus cærulæ barbis hispidus, & grauis piscoso sino Salacia, auriga paruulus Delphini Palæmon, iam passim maria persulfantes Tritonum cateræ, hic concha sonaci leniter buccinat, ille serico regmine flagrantia solis oblitit inimicæ: alius speculum sub oculis dominæ prægerit, currus biges alij supernatant. Talis ad Oceanum pergentem Venerem comitatur exercitus.

Idem Metamorph. 4.

Notæ.

Non assentior Beroaldo, qui per verticem profundum, inum mari intelligit, Quin potius vâττ Dalæons designat, quæ Arnob. l. 1. aduersus gentes Ponti terga dixit. Depingitur enim Venus avad vâττ, qualem depinxit Leonides Tarentinus.

Τὰν ἐκφυγὸν σὰν ματρός ἐκ κόλπων, ἔτι

Ἀφροίτη μορμύρουσαν.

Emersam ex sinu matris, adhuc

spuma fluitantem.

Bellissimè Anacreon od. 51. ex quo nonnulla decerpisse Apuleium.

Et ipsum quod incepit velle.

Morem ostendit delicatissimarum mulierum, quæ, ut ait ille, ad digiti sonum sua mandata impleri volunt, sin autem, solea obiurgabere vbra.

Cærulæ barbis hispidus. alibi multibarbum dixit, Marsiam non adeo delicatè exprimens illud Nonni τριτὼν ἢ κυρτῶν, &c. Dionys. 11.

Salacia. D. Augustinus lib. 4. de ciuitate Dei.

Quid est, quod mare Neptuno tribuitur, Terra Plutoni? & ne ipsi quoque sine coniugibus remanent, additur Neptuno Salacia, Plutoni Proserpina?

Auriga paruulus Delphini.

Dixit

Dixit ad imitationem Anacreontis: Apud quem Desiderium, & Amor circa Venerem ἀνακρίων ἐκίτανε ἰπὶ δαίφῃ χροίωτις.
 Maria perfulcantes. melius quàm præsultantes expressit, & illud Anacreontis, αὐλάκη δαδάων, sulcum maris dixit.

Concha sonaci buccinae.

Vi apud Nonnum, Triton ipse ἰσθμῶν κῆρυδι νόχλῳ. Buccinatorem dixit Cicero filius. epist. 21. l. 16 in eo, ut in caseru audacior, quam pater.

Speculum pragerit.

In quo delicatissimarum puellarum triumphabat luxu. Senec. i. natur. q. 17.

Specula totius parva corporibus, auro, argentoque calata sunt: denique gemma adornata: & plura unum ex his scemina constitit, quam antiquarum dos fuit illa, qua publice dabatur Imperatorum pauperum liberu.

Item Apuleius lib. 6. Metamorph.

Ivbet construi currum, quem ei Vulcanus subtili fabrica studiosè poltuerat, & ante thalami rudimentum nuptiale munus obtulerat: Luna tenuantis detrimento conspicuū: & ipsius auri damno pretiosum. De multis quæ circa cubiculum dominae stabulant, procedunt quatuor candidæ columbæ, & hilaris incessibus picta colla torquentes iugum gemmeum subeunt, susceptaque domina lætæ subvolant, currum Deæ prosequentes, gannitu constrepenti lasciuunt passeret, & cæteræ, quæ dulce canticant aues, melleis modulis suave resonantes, aduentum Deæ præsentiant, cedunt nubes, & cælum filia panditur, & summus æther cum gaudio suscipit Deam: nec obuias aquilas, nec accipitres pertimescit magna Veneris canora familia, tum se protinus ad regias Iouis arces dirigit.

Nota.

Ante thalami rudimentum nuptiale munus obtulerat. Similiter Claudianus, de nuptijs Honorij & Mariae.

Mulciber, ut perhibent, his oscula coniugis emittit.

Mœnibus, & tales uxorius obtulit arce.

Luna tenuantis detrimento conspicuum.

Significat currum, arcuatum, & ad effigiem Luna corniculatæ figuratum.

Auri damno pretiosum

Quod enim ars raserat ex auro ad arcuatam figuram ornandam: hoc ipso fuit opus politius, & nobilius.

Currum Dea prosequentes, gannitu constrepenti lasciuunt passeret.

Passeret, columba, olores sunt in famulatio Veneris.

Sappho in hymno ad Venerem.

Καλὸν ἔσθ' ἄγορ,

Ὡκείες τρεῖς θοὶ πτέρωτας μελαίναι.

Ποικῶ δὲ δεικόντες ἀπ' ὠρῶν ἀγέλης διαμέσσω.

Pulchri verò te ducebant,

Et veloces passeret, nigras pennas

Variè agitantes, è cælo aerem

Per medium.

Quod ad columbas, maternas agnoscit aues Seneca apud Maronem, & Puppureis aies oloribus vehitur. apud Horat. od. 1. l. 4.

Nec obuias aquilas, nec accipitres rapaces pertimescit.

Tales Milui ad rapinas incitatissimi, ut nec macelli carnibus parcant, Iouis sacra non tangunt.

Τῶν δ' ἐκ τῆς Διὸς ἰσχυρίας οὐκ ἂν προσάψαντο: Aelian. de animal. l. 2. c. 67.

Iouis caruleum supercilium. κωνέχων ἐπ' ὄφρυσι νεῦσι Κρονίου. ἰλ. α.

DIANA.

Ex Apuleio, 2. Metam.

Descriptio. XII.

Conta Parius lapis in Dianam factus, tenet libratam totius loci mediocritatem: signum perfecte luculentum, veste refectum, procursum vegetum, introeuntibus obuium, & maiestate venerabile. Canes utrinque secus Deæ latere maniant, qui canes & ipsi lapis erant. His oculi minantur, aures rigent, nares hiant, ora laxuunt, & sic vnde latratus de proximo ingruerit, cum putabis de faucibus lapidis exire, & in quo summum specimen operæ fabrilis egregius ille signifex prodidit, sublati canibus in pectus arduis, pedes imi resistunt, currunt priores: Ponè tergum, Deæ saxum infurgit in speluncæ modum, muscis, & herbis, & folijs, & virgultis, & pan-

T t

& pan-